

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖЕНО
Факультет гуманітарно-педагогічний
“19” червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Психофізіологія

Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність 053 «Психологія»

Освітня програма «Психологія» (ОС «Бакалавр»)

Факультет гуманітарно-педагогічний

Розробник: професор кафедри психології, доктор психологічних наук, професор
Олексій ПОЛУНІН

Опис навчальної дисципліни психофізіологія
(до 1000 друкованих знаків)

Навчальна дисципліна «Психофізіологія» знайомить студентів із фізіологічними, нейропсихологічними та психологічними чинниками в поведінці особи. Особлива увага приділяється вивченню методів дослідження в психофізіології та нейропсихології, фізіології окремих сенсорних систем та особливостям обробки інформації в когнітивній системі під впливом фізіологічних чинників. Вивчаються психофізіологічні механізми поведінки, мислення. Розвиток людини розглядається з врахуванням фізіологічної психології та фізіології вищої нервової діяльності (ВНД).

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, ступінь вищої освіти		
Галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки» (шифр і назва)	
Спеціальність	Спеціальність: 053 «Психологія»	
Ступінь вищої освіти	«Бакалавр»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	6	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	_____ (назва)	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	3	
Семестр	V	
Лекційні заняття	30 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	6 год.
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	120 год.	108 год.
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних	4 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Психофізіологія» є ознайомлення студентів із фізіологічними, нейропсихологічними та психологічними чинниками, а також їх взаємним впливом на процеси сприймання, на окремі етапи обробки інформації в когнітивній системі та мислення, на життєдіяльність особистості; психофізіологічні механізми життєдіяльності, поведінки, мислення, розвитку, навчання та праці людини з врахуванням здобутків в галузі фізіологічної психології та фізіології вищої нервової діяльності (ВНД).

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності психолога в різних сферах практики.

ЗК4. Здатність вчитися, оволодівати сучасними знаннями у тому числі в полікультурному просторі.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним, критично сприймати інформацію, оцінювати хід та результати власної професійної діяльності.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення у ситуаціях власної професійної діяльності.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) у професійній сфері.

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК12. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків людини на різних вікових етапах її розвитку, а також різних груп.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел, у тому числі іншомовних.

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища в нормі та патології, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання,

ПРН2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ, можливості їх коригування у контексті професійних завдань,

ПРН3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. іноземних та з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань,

ПРН 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника,

ПРН 11. Складати та реалізовувати план діагностичного, корекційного, реабілітаційного, консультативного та психотерапевтичного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій,

ПРН 14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості,

ПРН15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку,

ПРН 16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога,

ПРН 18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	пр.	лаб.	інд.	ср.		л.	пр.	лаб.	інд.	ср.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Психофізіологія як наука. Психофізіологія сенсорних систем												
Тема 1. Предмет та завдання психофізіології. Методи психофізіології.	8	2	2			4	8	2				6
Тема 2. Основи рефлексології. Гальмування.	8	2	2			4	8	2				6
Тема 3. Психофізіологія сенсорних систем. Психофізіологія зорової сенсорної системи.	10	2	2			6	10	2				8
Тема 4. Психофізіологія аудитивної та вестибулярної сенсорних систем.	10	2	2			6	10					10
Тема 5. Психофізіологія смакової та нюхової сенсорних систем.	8	2	2			4	8					8
Тема 6. Психофізіологія шкірної сенсорної системи.	8	2	2			4	8					8
Тема 7. Психофізіологія пізнавальної сфери. Психофізіологія сприйняття та уваги.	8	2	2			4	8					8
Разом за змістовим модулем 1	60	14	14			32	60	6				54
Змістовий модуль 2. Психічні процеси та стани												
Тема 1. Психофізіологія пам'яті.	6	2	2			2	6		2			4
Тема 2. Психофізіологія мислення та мови.	8	2	2			4	8		2			6
Тема 3. Психофізіологія функціональних станів. Сон.	8	2	2			4	8		2			6
Тема 4. Психофізіологія стресу та емоцій.	8	2	2			4	8					8
Тема 5. Психофізіологія поведінки.	8	2	2			4	8					8
Тема 6. Психофізіологія потреб і мотивації.	8	2	2			4	8					8
Тема 7. Психофізіологія рухової активності.	8	2	2			4	8					8
Тема 8. Психофізіологія свідомості та несвідомого.	6	2	2			2	6					6
Разом за змістовим модулем 2	60	16	16			28	60		6			54
Усього годин	120	30	30			60	120	6	6			108

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет та завдання психофізіології. Методи психофізіології.	2
2	Основи рефлексології. Гальмування.	2
3	Психофізіологія сенсорних систем. Психофізіологія зорової сенсорної системи.	2
4	Психофізіологія аудитивної та вестибулярної сенсорних систем.	2
5	Психофізіологія смакової та нюхової сенсорних систем.	2
6	Психофізіологія шкірної сенсорної системи.	2
7	Психофізіологія пізнавальної сфери. Психофізіологія сприйняття та уваги.	2
8	Психофізіологія пам'яті.	2
9	Психофізіологія мислення та мови.	2
10	Психофізіологія функціональних станів. Сон.	2
11	Психофізіологія стресу та емоцій.	2
12	Психофізіологія поведінки.	2
13	Психофізіологія потреб і мотивації.	2
14	Психофізіологія рухової активності.	2
15	Психофізіологія свідомості та несвідомого.	2

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методи психофізіології та їх застосування.	2
2	Нейропсихологічні основи безумовно та умовно-рефлекторної діяльності.	2
3	Нейропсихологічні та фізіологічні основи функціонування зорової сенсорної системи.	2
4	Нейропсихологічні та фізіологічні основи аудитивної системи.	2
5	Нейропсихологічні та фізіологічні основи вестибулярної системи.	2
6	Психофізіологія смакової та нюхової сенсорних систем.	2
7	Психофізіологія шкірної сенсорної системи.	2
8	Психофізіологічні та нейропсихологічні механізми сприйняття та уваги.	2
9	Нейропсихологічні механізми пам'яті.	2
10	Нейропсихологічні механізми мислення та мови.	2
11	Психофізіологічні методи дослідження функціональних станів.	2
12	Психофізіологічні особливості емоцій та стресу.	2
13	Психофізіологічні методи дослідження поведінки.	2
14	Психофізіологічні механізми потреб і мотивації.	2
15	Нейропсихологічні механізми рухової активності	2
	Всього	30

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Моделі пам'яті в когнітивній психології та психофізіологія пам'яті.	6

2	Історія енцефалографічних досліджень активності мозку: розвиток методу.	6
3	Сучасні методи реєстрації руху очей та сфера їх застосування в рекламі, в розробці інтерфейсу, в сфері безпеки на транспорті.	6
4	Дослідження сприймання простору: основні методологічні підходи та їх застосування на практиці.	6
5	Дослідження активності мозку та психофізіологія сну. Стадії сну.	6
6	Схема управління руховою діяльністю (за О.Р. Малхазовим).	6
7	Техніка зворотного зв'язку (біофідбек) як метод регуляції психофізіологічних параметрів функціонування організму. Сфери застосування.	6
8	Нейрофізіологічні механізми системи зору. Рухи очей та їх відповідність фазам обробки інформації.	6
9	Психофізіологія мовлення. Афазія, її різновиди та їх особливості.	6
10	Психофізіологія абстрактного мислення. Внесок кортикальної активності.	6

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- тестування;
- реферат
- екзамен

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Психофізіологія як наука. Психофізіологія сенсорних систем		
Практична 1. Методи психофізіології та їх застосування.	Знати та вміти застосовувати методи досліджень в психофізіології	10
Практична 2. Нейропсихологічні основи безумовно та умовно-рефлекторної діяльності.	Знати основи безумовної та умовної рефлекторної діяльності	5
Практична 3. Нейропсихологічні та фізіологічні основи функціонування зорової сенсорної системи.	Знати нейропсихологічні та психофізіологічні основи функціонування зорової сенсорної системи.	5

Практична 4. Нейропсихологічні та фізіологічні основи аудитивної системи.	Знати нейропсихологічні та психофізіологічні основи функціонування аудитивної системи.	5
Практична 5. Нейропсихологічні та фізіологічні основи вестибулярної системи.	Знати нейропсихологічні та психофізіологічні основи функціонування вестибулярної системи.	5
Практична 6. Психофізіологія смакової та нюхової сенсорних систем.	Знати нейропсихологічні та психофізіологічні основи функціонування смакової та нюхової сенсорних систем.	5
Практична 7. Психофізіологія шкірної сенсорної системи.	Знати нейропсихологічні та психофізіологічні основи функціонування шкірної сенсорної системи.	5
Модульна контрольна робота 1.		60
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Психічні процеси та стани		
Практична 1. Психофізіологічні та нейропсихологічні механізми сприйняття та уваги.	Знати нейропсихологічні та психофізіологічні основи функціонування сприйняття та уваги.	5
Практична 2. Нейропсихологічні механізми пам'яті.	Знати нейропсихологічні та психофізіологічні основи функціонування пам'яті.	5
Практична 3. Нейропсихологічні механізми мислення та мови.	Знати нейропсихологічні та психофізіологічні основи функціонування механізмів мислення та мови.	5
Практична 4. Психофізіологічні методи дослідження функціональних станів.	Знати методи дослідження функціональних станів.	5
Практична 5. Психофізіологічні особливості емоцій та стресу.	Знати нейропсихологічні та психофізіологічні основи прояву емоцій та реагування на стрес.	5
Практична 6. Психофізіологічні методи дослідження поведінки.	Знати психофізіологічні методи дослідження поведінки.	5
Практична 7. Психофізіологічні механізми потреб і мотивації.	Знати психофізіологічні основи механізмів потреб і мотивації.	5
Практична 8. Нейропсихологічні механізми рухової активності.	Знати нейропсихологічні основи механізмів рухової активності.	5
Модульна контрольна робота 2.		60
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
--------------------------------------	---

90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу.
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету).

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3642>);

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Кокун О.М. Психофізіологія. Навчальний посібник. - К., Центр навчальної літератури, 2015. – 184 с.
2. Корольчук М.С. Психофізіологія діяльності: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2012. – 400 с.
3. Лекція «біологічні основи пам'яті», URL: <https://www.youtube.com/watch?v=RNHJrj868nA> (Дата звернення: 19.05.2022 р.).
4. Лекція Р.Сапольського «Лімбічна система», URL: <https://www.youtube.com/watch?v=CAOnSbDSaOw> (Дата звернення: 19.05.2022 р.).